

MUSIIKKI MENU

Musiikin ja makujen yhteys mielikuviin

Heli Lahti

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2013
Musiikin koulutusohjelma
Teatterimusiikin ja
musiikkidraaman
suuntautumisvaihtoehto

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma
Teatterimusiikin ja musiikkidraaman suuntautumisvaihtoehto

LAHTI, HELI:
Musiikki Menu
Musiikin ja makujen yhteys mielikuviin

Opinnäytetyö 35 sivua, joista liitteitä 2 sivua
Maaliskuu 2013

Opinnäytetyöni Musiikki Menu tarkastelee, millainen yhteys musiikilla ja makuelämyksillä on toisiinsa sekä niistä syntyviin mielikuviin. Aihetta on tutkittu vasta hyvin vähän, joten valmista tutkimusmateriaalia oli käytettävissä niukasti. Järjestin kolmen ruokalajin Musiikki Menu –illalliskonsertin yhteistyössä Hella&Huone –ravintolan kanssa, jossa tutkimme aihetta käytännössä kolmen teeman avulla. Työn tieteellisenä pohjana käytin argentiinalaisen muusikko-matemaatikko Bruno Meszin tutkimusta siitä, millaisena musiikkina ihmiset mieltävät päämaut suolainen, makea, karvas ja hapan.

Yhteistyötahonani toimii myös KUMURU-hanke, jonka tavoitteena on tuottaa uutta tutkimusta ja uudenlaisia tapahtumia ”kulttuuri, musiikki ja ruoka” –teeman ympärille. Hanke järjestää mm. seminaareja ja työpajoja, joissa kulttuuri- ja elintarvikealan osaajat kohtaavat ja pääsevät yhdessä kehittämään erilaisia maistelutilaisuuksia sekä Musiikki Menun kaltaisia illallisia.

Toteutin työni vastaamalla koko äänimaailmasta Musiikki Menu –illallisella. Jaoin illallisen yhteydessä asiakkaille palautelomakkeet, joista saamieni tietojen avulla voin yhdessä ravintolan kanssa kehittää konseptia tulevaisuudessa. Tavoitteena oli luoda toimiva illallinen, joka olisi musiikin ja ruuan osalta yksi, eheä elämys.

Palautekyselyn perusteella Musiikki Menun kaltaisille illoille olisi kysyntää. Kehitysehdotuksia esitettiin käytännön toteutukseen, kuten musiikin määrää voisi iltoihin lisätä tai ajoittaa hieman eri tavalla. Myös markkinointiin tulee kiinnittää enemmän huomiota. Kehittävä palaute vie iltojen suunnittelua eteenpäin.

Se, miksi Musiikki Menun kaltaisia iltoja ei järjestetä enempää lienee ravintoloitsijoiden käsissä. Muusikolle aihe on kiintoisa ja uskon monien lähtevän innoissaan tämän kaltaisiin projekteihin mukaan. Ravintoloiden osalta tällainen alue on lähes täysin valtaamatta. Ehkä joku tulevaisuuden tekijä vielä tarttuu haasteeseen.

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree programme in Music
Option in Theater Music and Music Drama

LAHTI, HELI:
Music Menu
How Music and Tastes Connects with Associations

Bachelor's thesis 35 pages, appendices 2 pages
March 2013

The purpose of this thesis was to gather information about how music and tastes elicited associations. This thesis was done in cooperation with the KUMURU-project. The aim was to produce new research and event ideas around the music, culture and food – themes.

This study was carried out as a project. Music Menu was a supper concert produced with a restaurant Hella&Huone at Tampere. A three-course meal was served during the evening and each of the courses had their own theme. The music and the sounds played during the evening were chosen so that they were compatible with the themes and the courses served. Choosing and playing the music and the sounds for the evening were the practical part of this thesis.

The theoretical section of the thesis is based on Bruno Mesz's research called "The Taste of Music". He is a musician and mathematician from Argentina who has studied how different taste words (sweet, salty, bitter and sour) elicit specific representations in musical space. Bruno Mesz is one of the few research workers who have searched this topic and that is why there is no much material to read.

During the Music Menu the customers were asked to give feedback on a supper concert. The results showed that many of the customers were pleased in the event and the study suggested that there could be an increasing demand for this kind of events. Based on feedback, the project could be improved in the future by increasing the amount of music played during the event (especially during the courses).

Key words: music, taste, association, kumuru -project

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KUMURU	7
3	AISTIEN YHTEYS MIELIKUVIIN	9
	3.1 Musiikki, tuoksut, maku ja mielikuvat	9
	3.2 Synestesia.....	9
	3.3 Bruno Meszin tutkimus "The Taste of Music"	11
4	MUSIIKKI MENU	14
	4.1 Mistä ajatus lähti?	14
	4.2 Musiikki Menu prosessina	15
	4.3 Ohjelmisto.....	21
	4.3.1 Meri.....	22
	4.3.2 Metsä.....	23
	4.3.3 Tivoli.....	25
	4.4 Palautteen analyysi.....	26
5	POHDINTA.....	30
	LÄHTEET	32
	LIITTEET	34
	Liite 1. Musiikki Menu -taltiointi.....	34
	Liite 2. Musiikki Menu: Palautelomake	35

1 JOHDANTO

Uskotko, että musiikilla on voima herättää ihmisiä koomasta? Entä nostaako mustikan maku mieleesi muiston lapsuuden marjaretkestä? Niin musiikilla, kuin monilla mauilla ja tuoksuillakin on ihmisessä vahva muistijälki, minkä avulla voimme yhdistää tietyn kappaleen tai tuoksun tiettyyn hetkeen menneisyydessä. Se, miten tämä tapahtuu, ja kokevatko kaikki ihmiset tietyt asiat samalla tavalla, on opinnäytetyössäni yksi perustavanlaatuisen kysymys, johon etsin vastausta Musiikki Menu –illalliskonsertin avulla.

Aloittaessani opinnäytetyöprosessia halusin valita aiheen, joka olisi uusi, mutta myös jollain tapaa hyödyllinen. Musiikki Menu –idea lähti yhteistyöstä KUMURU –hankkeen (kulttuuri, musiikki ja ruoka) kanssa, koska hanke tarjosi valmiit puitteet täysin uudellelaiselle musiikin (ja makuelämysten) kokeelliselle tutkimiselle. Käytännön osuus oli alusta asti vahvasti mukana, joten oli tärkeää, että aihe mahdollisti sen. Hanke on auttanut minua mm. Musiikki Menun taltioinnissa (ks. Liite 1.) sekä teoreettisen tiedon keräämisessä. Opinnäytteeni vastaa varmasti moniin hankkeen avoimiin kysymyksiin. Hankkeesta löytyy lisää tietoa luvussa 2.

Opinnäytetyöni sisältää käytännön osuutena Musiikki Menu -illallisen sekä kirjallisen raporttiosion. Illalliskonsertin järjestin yhteistyössä Hella&Huone –ravintolan kanssa Tampereella. Illallisen ideana oli tuottaa ja tarjota asiakkaille musiikin ja makujen kautta kokonaisvaltainen elämys. Illalliskonsertin annokset ja äänimaailma oli suunniteltu kolmen teeman mukaan yhteensopiviksi ja toisiaan tukeviksi. Teemat olivat Musiikki Menussa keskeinen tekijä, joiden avulla asiakkaan ajatusta ohjattiin tietoisesti tietynlaisiin mielikuviin.

Koska musiikin vaikutusta makuihin on tutkittu vasta kovin vähän, oli tavoitteeni kerätä yhteen löytyvä, jo olemassa oleva tieto siitä, miten eri tavalla musiikin ja makuaistin yhteyksiä ja vaikutuksia mielikuviin on jo tutkittu. Illalliskonsertissa tavoitteeni oli kokeilla käytännössä synnyttävätkö musiikki ja makumaailma mielikuvia ja saada mahdollisimman kattavasti osallistujien havainnot talteen. Saatua tietoa voivat käyttää hyväkseen niin muusikot kuin ravintoloitsijatkin: mielenkiintoinen alue on vielä lähes valtaamatta. Tietoja käyttämällä ja ideoita jalostamalla Musiikki Menun kaltaisen konseptin

luominen saattaa avata ennakkoluulottomille ravintoloitsijoille mahdollisuuden jopa täysin uudenlaisen ravintolamaailman perustamiseen.

Koska aiheeni käsittelee kahden (tai useamman) aistin yhteistyötä, selvitän luvussa 3 lyhyesti, miten nämä aistimukset fyysisesti syntyvät. Selvitän myös, mitä tarkoitetaan käsitteellä synestesia ja miten se liittyy aiheeseeni. Musiikki Menu –illallisen aikana keskityin tutkimaan, miten kolme illan teemaa (meri, metsä ja tivoli) toimivat, kun tarkoitus oli herättää mielikuvia niihin liittyvällä musiikilla ja makumaailmalla. Musiikki Menun prosessikuvauksen sekä tulokset löytyvät luvusta 4.

2 KUMURU

KUMURU on Euroopan aluekehitysrahaston rahoittama kaksivuotinen (2012-2014) hanke, jonka tavoitteena on tuottaa ”kulttuuri, musiikki ja ruoka” -teemasta uutta tutkimusta ja tapahtuma-aiheita, sekä innostaa yrityksiä kehittämään uutta liiketoimintaa. KUMURU –hankkeessa pilotoidaan uusia elämyskonsepteja, joissa musiikki ja ruoka nautitaan yhteisenä aistikokemuksena.

Hanke keskittyy Etelä-Pohjanmaan alueelle. Etelä-Pohjanmaa on tunnetusti ruoka- ja musiikkimaakunta: Etelä-Pohjanmaalla on paljon elintarvikkeiden alkutuotantoa ja jalostusta, elävän musiikin tapahtumia, vahva rytmimusiikkiverkosto sekä musiikin alan koulutusta ja tutkimusta. Hankkeen pilotoinnit tehdään yhteistyössä alueen muusikoiden, keittiömestareiden sekä muiden elämystuottajien kanssa.

KUMURU –hanke on monialainen projekti, jossa yhdistetään eri tieteenaloja ja käytännön taitoaloja. Näitä ovat elintarviketutkimus, kulttuurinen musiikintutkimus, kuluttajakäyttäytymisen tutkimus, esittävät taiteet, ruoanvalmistus ja gastronomia. Hanke on myös kaikkien näiden alojen osaajien kohtaamispaikka, jonka tavoite on luoda jotain uutta ja innovatiivista.

Hanke on toteuttanut toimintansa aikana seminaareja, työpajoja sekä performansseja. Hankkeen aikana on myös kerätty aineistoa äänen ja maistamisen välisen vuorovaikutuksen tutkimusta varten. Syyskuussa 2012 KUMURU järjesti kaksipäiväisen tapahtuman Seinäjoelle, joka sisälsi performanssin, seminaaripuhujia sekä työpajatyöskentelyä. Keväällä 2013 työpajat jatkuvat ja mm. toukokuussa hanke järjestää pop up –ravintolan Seinäjoen taidehallilla yhteistyössä Ruokaprovinssi –hankkeen kanssa. Musiikki Menu on toistaiseksi ainoa Etelä-Pohjanmaan ulkopuolinen tapahtuma, jossa hanke on mukana.

Hankkeen varsinaiseen työryhmään kuuluu seitsemän henkilöä. Turun yliopistosta hankkeessa ovat professori Anu Hopia ja tutkija Maija Kontukoski ja Vaasan yliopistosta työryhmään kuuluu professori Harri Luomala. Sibelius-Akatemiasta mukana hankkeessa ovat professori Heikki Uimonen sekä koulutuspäällikkö Mika Virkkala. Pohjanmaan taidetoimikuntaa hankkeessa edustaa läänintaiteilija Piia Kleemola-Välimäki. Hankkeessa työskentelee kulttuurituottaja Meeri Karusaari. KUMURU –hankkeessa

ovat mukana seuraavat yhteistyötahot: Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Tampereen yliopisto, Etelä-Pohjanmaan keittiömestarit ry., Ravintola Alma, Ravintola Juurella sekä Uppalan kartano (KUMURU –hanke, 2012, 7; KUMURU-blogi, 2013).

3 AISTIEN YHTEYS MIELIKUVIIN

3.1 Musiikki, tuoksut, maku ja mielikuvat

Musiikilla on voimakas vaikutus ihmiseen. Tietty kappale saattaa herättää ihmisen jopa koomasta, mikäli siihen liittyy tarpeeksi vahva muistikuva. Myös erilaiset maut nostavat usein mieleen voimakkaita muistoja. Ihmisen suussa on aistisolujen muodostamia makusilmuja, jotka eri puolella kieltä herkistyvät erityisesti tietyille päämaulle. Ihminen kuitenkin tunnistaa maut vain 20-prosenttisesti, joten hajuaisti vastaa pääosin makujen kokemisesta (Palmunen, 1992, 143).

Hajut ja tuoksut nostavat esiin hyvin voimakkaitakin muistoja. Erilaisten hajujen ja tuoksujen yhteys mielikuviin on selitettävissä lähes suoralla yhteydellä aivojen erääseen muistikeskukseen, hippocampukseen (Palmunen, 1992, 142-143). Sen ansiosta ihminen voi muistaa hyvinkin kaukaisia asioita vain nuuhkaisemalla esimerkiksi tiettyä kukkaa. Hajut ja muistot vaikuttavat suoraan myös siihen, minkälaisista ruuista pidämme: jos joku ruoka on joskus aiheuttanut huonovointisuutta, pelkästään sen haju saattaa etoa myöhemmin (Palmunen, 1992, 143).

Aistimuksia ohjailevat myös oletukset sekä ennakkokäsitykset. Opinnäytetyöni kannalta olennainen näkökulma on, että jo Musiikki Menu -iltaan tullessaan asiakas osaa odottaa tulevaa. Koska tarjolla on samanaikaisesti musiikin, taustääänten sekä makujen täysi kattaus, on siihen osattava varautua jo ennalta. Illan tarkoitus oli antaa tilaa niin musiikille kuin illallisellekin, mutta välillä asiakkaan on itse valittava mihin huomionsa keskittää. Ihmisen aivot osaavat käsitellä valtavaakin ärsykevirtaa, ja siirtävät automaattisesti taka-alalle sen mikä ei ole olennaista ja asiat, jotka ovat jo ennestään tuttuja (Tiededokumentti: Aivojen automatiikka, 2011). Tämä onkin illan kannalta ensisijaisen tärkeää.

3.2 Synestesia

Joillakin ihmisillä esiintyy aistimusten sekoittumista, minkä ansiosta he voivat kuulla värejä tai maistaa sanoja (Than, 2011). Tätä ilmiötä kutsutaan synestesiaksi. Synesteeti-

kolla aistien sekoittuminen ei ole tahdosta riippuvaista, vaan se tapahtuu automaattisesti (Nissilä, 2001, 7-8). Tällöin on kyse ns. aidosta, eli kliinisestä synesthesiasta (Nissilä, 2001, 9). Synesthesiasta on havaittu noin 1% väestöstä ja sen on epäilty olevan jäännös lapsuudesta: synesteetikolla aistien välinen kommunikaatio ei vain jostain syystä katoa myöhemmällä iällä (Hintsanen, 2009). Aitoa synesthesiasta kuvaa mainiosti Kalifornian yliopiston aivoprofessori David Brangin toteamus: ”Kysymys ei ole vain siitä, että kakkonen on sininen numero, vaan se on myös miespuolinen ja rakastunut seiskaan”, (Than, 2011).

Lähes kaikki synesteetikot ovat sitä mieltä, että ominaisuus rikastuttaa heidän elämäänsä (Than, 2011). Aistien sekoittuminen ei häiritse elämää, vaan auttaa synesteetikkoa näkemään maailman monipuolisemmin. Nykytutkimusten mukaan synesthesiasta ilmenee huomattavasti useammin taiteellisesti lahjakkailta ihmisillä, ja joidenkin tutkimusten mukaan heillä on erityinen kyky liittää yhteen kuulumattomia ajatuksia yhteen (Than, 2011). Muun muassa Jean Sibeliuksen tiedettiin lapsena yhdistelevän säveliä maton erivärisiin raitoihin ja kuulleen myöhemmin jokaisen sävellajin omana värinään (Schali, 2003).

Tarkoitukseni on etsiä yhteyttä kuulo- ja makuaistien välillä ja tarkastella niiden yhdes-
sä synnyttämiä mielikuvia. On selvitetty, että hyvin harva synesteetikko aistii makuja osana synesteettistä aistimusta. Jonkin aistin herättämiä mielikuvamaisemia tai mielle-
lyhtymiä voidaan kuvata yleiseksi synesthesiaksi (Nissilä, 2001, 9). Yleisellä synesthesi-
alla käsitetään myös kaikki mahdolliset tilanteet, joissa henkilö saattaa kokea synesteet-
tisiä aistimuksia. Moni taiteilija käyttää yleistä synesthesiasta tehokeinona. Tämä näkyy
esimerkiksi kirjailijan töissä monipuolisena metaforisena puheena (Nissilä, 2001, 9-10).

Toisin kuin yleisessä synesthesiassa, kliinisessä synesthesiassa synesteettiset aistimukset
näyttävät toimivan yksisuuntaisesti: esimerkiksi numerot tuovat mieleen jonkin värin,
mutta värit eivät tuo mieleen numeroita (Than, 2011). Sitä vastoin yleisessä synesthesias-
sa miellelyhtymiä voi syntyä kaikilta aisteilta saatavista ärsykkeistä. Kiistatta on selvää,
että jokainen tuntee aistien tuomat kokemukset omalla tavallaan, mistä osaltaan johtuu,
ettei Musiikki Menuun kaltainen ilta ole jokaisen mieleen. Kuitenkin yleinen synestesia
mahdollistaa sen, että jokaisen ihmisen olisi mahdollista nauttia yhdenvertaisesti eri
aistien synnyttämistä mielikuvista.

3.3 Bruno Meszin tutkimus ”The Taste of Music”

Bruno Mesz on argentiinalainen tieteiden ja taiteiden moniosaaja, joka tunnetaan matemaatikkona, tutkijana, muusikkona, pianistina, klarinetistina sekä säveltäjänä (KUMURU –hanke, 2012, 2). Hän on tähän mennessä yksi harvoista, jotka ovat tieteellisesti tutkineet makujen ja musiikin välistä vuorovaikutusta. Mesz oli KUMURU –hankkeen seminaariluennoitsijana 27.9.2012 Seinäjoen rytmikorjaamolla.

Neljä perusmakua ovat suolainen (salty), makea (sweet), hapan (sour) sekä karvas/kitkerä (bitter). Näistä jokaisen aistimus tapahtuu makusilmuissa kielen eri puolilla (Palmunen, 1992, 143). Bruno Meszin tutkimuksessa tutkitaan, miten ihmiset mieltävät neljä päämakua musiikillisesti. Koe-henkilöinä käytettiin koulutettuja muusikoita sekä ihmisiä, jotka eivät olleet saaneet minkäänlaista musiikillista koulutusta. Perustan kaikki tietoni tutkimuksesta seminaarimuistiinpanoihin (Mesz, 2012), Bruno Meszin ”The Taste of Music” -tutkimuksesta tekemään raporttiin (2011) sekä *Frontiers of Human Neuroscience* –lehdessä ilmestyneeseen tutkimusartikkeliin (Mesz, Sigman, Trevisan, 2012, 1-6).

Tutkimuksen ensimmäiseen osaan osallistui yhdeksän pianistia: 7 miestä ja 2 naista. Heistä jokaisella oli vähintään 10 vuoden kokemus alalta ja he edustivat eri musiikkityylejä. Pianisteja pyydettiin improvisoimaan jokaisesta päämausta kolmella eri tavalla: melodisesti, sointupohjaisesti eli harmonisesti sekä vapaalla tyylillä. Jokainen soitti siis yhteensä 24 improvisaatiota. Soittajilla oli minuutti aikaa tapaila improvisaatioita pianolla, minkä jälkeen he soittivat varsinaiset otteet MIDI-keyboard -soittimella. Tämä siitä syystä, että soitto saatiin tallennettua musiikillisesti mutta myös suoraan tietokoneelle kuvaajiin. Jokaisen improvisaation kesto tuli olla enintään yksi minuutti.

Tutkimuksen toisessa osassa 57:lle musiikillisesti kouluttamattomalle ihmiselle soitettiin ensimmäisessä osassa talteen saatuja improvisaatioita. Jokaiselle arvottiin kustakin päämausta kolme eri improvisaatiota, joista kaikista soitettiin vain 15 sekuntia alusta. Tämän jälkeen koehenkilöllä oli 10 sekuntia aikaa yhdistää improvisaatio siihen ryhmään, mikä hänen mielestään kuvasti äänitettä parhaiten.

Kolmannessa tutkimusosiossa työryhmä teki tunnetusta kappaleesta jokaista päämakua kuvaavan variaation. Variaatioiden teossa Otettiin huomioon aikaisempien tutkimusten tulokset. Tällainen kappale oli muun muassa Stevie Wonderin ”Isn’t she lovely”. 27:lle musiikillisesti kouluttamattomalle koehenkilölle soitettiin näistä neljästä variaatiosta ensimmäinen minuutti ja heidän tuli luokitella ne sen mukaan, mitä päämakua se muistutti eniten. Jokaisen maun sai yhdistää vain yhteen näytteistä.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että mielikuva päämakujen ja musiikin yhteys oli yllättävänkin selkeä. Ensimmäisessä osiossa pianistien näkemykset eri mauista olivat hyvin samankaltaiset. Happaman kohdalla improvisaatiot kulkivat hyvin korkealla kun taas karvas pysytteli mahdollisimman matalalla. Makeaa soittaessa materiaali oli harmonista, suloista ja siinä käytettiin paljon noonisointuja (esim. C9) kun vastaavasti suolaisissa improvisaatioissa oli paljon terävyyttä, paljon staccatoja ja materiaali saattoi olla hyvinkin sekavaa. Nämä piirteet olivat havaittavissa pääosin kaikissa improvisaatioissa.

The image shows four musical staves, each representing a different taste. The first staff, labeled 'Sour', features a melody with many sharp notes and a high register. The second staff, labeled 'Bitter', has a lower register with many flat notes. The third staff, labeled 'Sweet', is characterized by smooth, flowing lines and a warm, harmonic feel. The fourth staff, labeled 'Salty', includes staccato markings and a more complex, somewhat dissonant texture.

KUVA 3.1 Päämaut pianolla improvisoituna. Bruno Meszin (2011) mukaan.

Kuuntelijoiden kohdalla oli myös huomattavissa yhtäläisyyksiä. Kun 54 koehenkilöä kuuntelivat improvisaatioita, he löysivät ”oikeat” päämaut. Tämä kertoo, ettei koulutetun muusikon ja musiikillisesti kouluttamattoman ihmisen näkemykset asiasta poikkea

toisistaan paljoakaan. Kolmannessa vaiheessa oli eniten hajanaisuutta vastauksissa, mutta sielläkin oli havaittavissa samankaltaisuutta tiettyjen kappaleiden kohdalla.

Tutkimus mielestäni osoittaa sen, että makujen ja musiikin välillä on tietynlainen yhteys ja sitä tutkimalla voidaan päästä mullistaviinkin tuloksiin. Meszin tutkimuksessa on tähän asti kokeilu musiikin luomista vain pianolla, mutta seminaarissa Mesz (2012) totesi, että tulokset saattaisivat olla aivan erilaiset, jos soitin olisi joku muu. Se on mahdollisesti tulevaisuuden tutkimuksen kohteena, kun ensin saadaan tämä kenttä analysoitua perin pohjin.

4 MUSIIKKI MENU

4.1 Mistä ajatus lähti?

Kun aloin suunnitella opinnäytettäni, olin heti varma siitä, että kyseessä olisi toiminnallinen työ. Halusin työni osaksi konsertin, koska sen avulla oli mahdollisuus helpottaa kirjoittamisen taakkaa ja myös siksi, että koulutusohjelma tällaisen yhdistelmän mahdollistaa. Halusin myös löytää aiheen, jota kovin moni muu ei ollut vielä tutkinut, jotta työni lopputuloksella olisi enemmänkin merkitystä kuin vain ’yksi opinnäytetyö muiden joukossa’.

Toisen kriteerin työlleni asetti toinen opiskelupaikkani. Totesin, että kolmen vuoden sisällä tulen tekemään toisenkin opinnäytetyön, joten aiheen tulisi olla sellainen, josta voisin ammentaa molemmat työni. Kulttuurituotannon opintoni Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ovat onneksi tarpeeksi lähellä muusikon opintojani, jotta tämä on mahdollista.

Idea Musiikki Menu –työstä lähti sähköpostista, jossa KUMURU–hanke haki tiimiinsä opinnäytetöiden tekijöitä. Luettuani postin muutaman kerran läpi aloin innostua asiasta. Vaikutti siltä, että minulla olisi paljon annettavaa hankkeelle niin muusikkona kuin kulttuurituottajanakin. Niinpä otin yhteyttä hankkeen projektipäällikköön Maija Kontukoskeen.

Tapaamisessamme Kontukoski kertoi hankkeesta ja siitä, millaisia opinnäytteitä he haluaisivat tehtävän. Huomasin, että ajatukseni kahden opinnäytetyön tekemisestä saman aiheen eri näkökulmista voisi hankkeen avulla onnistua. Kontukoski kertoi myös, minäkalaisia työpajoja hanke on järjestänyt ja siten lähti tämän opinnäytetyön idea liikkeelle. Aloin kehittää mielessäni maistelutilaisuutta, jossa esitän itse makujen mukaan valitsemani musiikit. Idea sai heti positiivisen vastaanoton, joten aloin viedä ajatusta eteenpäin.

Pohdin pitkään, haluanko yhteistyöhön kahvilan vai ravintolan. Ongelmaksi syntyi myös paikkakunta: järjestäisinkö konsertin Seinäjoella, joka on hankkeen ”keskuskaupunki” vai Tampereella, missä opiskelen. En myöskään osannut päättää, tulisiko kon-

serti miettiä musiikkien pohjalta vai tehdä alusta asti hyvin tiivistä yhteistyötä ravintolan/kahvilan kanssa. Kysymyksiä oli paljon ja koska en keksinyt niihin järkeviä vastauksia, päätin odottaa hankkeen työpajapäivää, mistä toivoin saavani vastauksia kysymyksiini.

KUMURU–hankkeen työpaja- ja seminaaripäivä järjestettiin 27.9.2012 Seinäjoen Rytmikorjaamolla. Monien mielenkiintoisten luentojen jälkeen viimeisenä huomion sai keittiömestari Arto Rastas. Rastas demonstroi illallisen, jonka hän oli kehittänyt meri-, metsä-, ja tivoliteemojen pohjalta. Lähtökohtana oli teeman mukainen äänimaailma ja sen herättämät mielikuvat, jotka Rastas kokosi lautaselle näyttäviksi annoksiksi. Rastas mainitsi, että menu on tulossa myös listalle lähitulevaisuudessa. Tajusin, että Arto Rastas vastasi esityksellään kaikkiin kysymyksiini puolesta tunnissa. Esityksestä lumoutuneena tiesin, että tuossa se on: minun on saatava yhteistyötahokseni Hella&Huone –ravintola Tampereelta. Tuohon kokonaisuuteen haluan lisätä musiikillisen lahjakkuuteni. Aiheeni olisi tässä.

4.2 Musiikki Menu prosessina

KUMURU–hankkeen seminaarin jälkeen (27.9.2012) otin vielä samalla viikolla yhteyttä keittiömestari Arto Rastaaseen. Kerroin hänelle itsestäni ja ajatuksesta, millaisen oppinnäytetyön haluaisin tehdä. Koska hänellä oli jo valmiiksi suunniteltu menu, mikä olisi joka tapauksessa tulossa asiakkaiden saataville, olisi siihen yksinkertaista lisätä elävä musiikki. Kysyin olisiko hänellä mielenkiintoa ryhtyä yhteistyöhön kanssani. Rastas vastasi muutaman päivän kuluttua, että on kiinnostunut yhteistyöstä, joten sovimme tapaamisen parin viikon päähän.

9.10.2012 tapasimme Arto Rastaa kanssa asian tiimoilta ensimmäisen kerran. Kävimme läpi molempien näkemyksen tapahtumasta ja ilta sai työnimen Musiikki Menu, joka sittemmin muuttui viralliseksi nimeksi. Suunnittelimme ajankohdaksi tammikuun loppupuolta, koska ravintolalla oli silloin vielä vapaita iltoja. Kokonaiskuvaksi muotoutui kolmen ruokalajin illallinen seminaarissa esitettyjen annosten mukaisilla teemoilla (meri, metsä ja tivoli), joihin minä suunnittelisin musiikit. Etukäteismarkkinoinnissa otettiin huomioon tapahtuman luonne ja siitä informoiminen, jotta asiakkaat tietävät millaiseen iltaan ovat tulossa. Asiakaspaiikkoja illalle olisi noin 30. Pääosin saimme siis illan

hahmolleen. Tarkennukseksi lupasin lähettää Rastaalle vielä kirjallisena omat ajatukseni illan konseptista sekä minulle sopivia päivänmääriä illan toteutukselle. Näiden avulla päättäisimme illallisen ajankohdan sekä alkaisimme kasata kokonaisuutta.

Kun yhteistyökuvio oli selvillä ja varmistus illan järjestymisestä oli saatu, aloin aktiivisesti etsiä soittajia illalliskonserttia varten. Alusta saakka tiesin, että haluan säästyksen kokoonpanon, joka jo itsessään on jotain uutta ja erilaista totuttuihin kokoonpanoihin verrattuna. Olin jo alustavasti kysynyt haitaristiystävääni Henna Tahvanaista säästämään minua ja nyt sain häneltä varmistuksen asiaan. Muutamaa viikkoa myöhemmin keksin soittaa viulistiystävälleni Miia Palomäelle, joka lähti opinnäytetyöyhteeseeni myös innoissaan mukaan. Koska Miian soittotaitovarastoon kuuluu myös kaksirivinen haitari, selvisimme näiden soitinten avulla koko projektista, eikä muille soittajille ollut tarvetta.

Koska opinnäytetyöni on osa KUMURU-hanketta, kävin hankkeen kokouksessa 23.10.2012 kertomassa työni tilasta. Hankkeen työryhmä oli hyvin innoissaan yhteistyöstäni Hella&Huone –ravintolan kanssa ja kannusti projektin eteenpäin viemisessä. Keskusteluun nousi ajatus illan kuvaamisesta työni liitteeksi, hankkeen materiaaliksi sekä muistoksi itselleni. Minulle luvattiin myös paljon taustamateriaalia tutkimusosion laatimisen tueksi, mikäli sitä tarvitsisin.

Tämän jälkeen aloitin ohjelmiston varsinaisen suunnittelun. Koska olin tiennyt teemat jo kuukauden ajan, olin ehtinyt pohtia ja päättää muutaman kappaleen valmiiksi. Ohjelmiston valinnassa keskityin sanoituksia enemmän siihen, että kappaleiden tunnelma vastaa teemaa tarpeeksi hyvin (ks. 4.3). Lopulta löysin kuitenkin jokaisesta valitsemastani kappaleesta myös sanoihin pohjautuvan merkityksen, joka liittyy teemaan. Kävin alustavat kappalevalintani läpi Tahvanaisen kanssa 2.11.2012, jolloin ensimmäiset sovitukset syntyivät. Koska kokoonpanomme oli täysin erilainen kuin minkään kappaleen alkuperäisversiossa, oli jokainen kappale sovitettava uudelleen. Kun olin päättänyt esitettävät kappaleet, ilmoitin ne Rastaalle, jotta ravintola pysyy kartalla siitä, millaista musiikkia Musiikki Menu –iltaan oli suunnitteilla.

Seuraava tapaaminen järjestettiin 10.12.2012 Hella&Huone –ravintolassa, jolloin kävimme läpi koko illan kulun sopien matkan varrella vielä avoimeksi jääneistä yksityiskohdista. Ajankohdaksi muotoutui 18.1.2013 klo 18.00 ja Musiikki Menu –iltaan hinna 60

euroa tai viinipaketin kera 90 euroa. Hinta vastasi ravintolan normaalia listahintaa, koska en itse tavoitellut voittoa illan järjestämisestä. Keskustelimme yhdessä palautelomakkeen kysymyksistä, joiden suunnitteluun sain vapaat kädet. Mieleeni oli jäänyt Rastaan esityksestä (27.9.2012) taustalla soineet teemojen äänimaailmat, ja pyysin saada soittaa niitä koko illan ajan musiikin taustalla (ks. 4.3). Tämä oli mahdollista toteuttaa ravintolan oman musiikkijärjestelmän kautta. Otin esiin myös KUMURU-hankkeen kokouksessa puheenaiheena olleen kuvausmahdollisuuden, johon Rastas suhtautui myönteisesti. Päätin kysyä kuvaamiseen apua hankkeen väeltä, koska oma aikani menisi täysin ohjelman suunnitteluun ja toteutukseen.

Illan kulku sain tapaamisessa lopullisen muotonsa. Ajatus oli, että minä esitän teeman kappaleet ennen annosten tarjoilua. Ruokailun yhteydessä soisi vain yksi elävän musiikin kappale, jossa ei olisi sanoja. Tämä siksi, että ihmisille jäisi aikaa nauttia myös ruuasta elämyksenä. Taustaaännet pysyisivät kuitenkin salissa jatkuvasti. Poikkeuksena tähän olisi metsä-teema, jolloin ruuan aikana ei soi muuta kuin taustaaännet. Tähän ratkaisuun päädyin siksi, koska ruoka-annos oli itsessään äänekäs ja niin yllättävä elämys (räiskyvä ja 'savuva' kastike), että se toimi itse omana musiikkinaan.

Keskustelimme myös siitä, tulisiko pöytiin jakaa illan Menu painettuna, mistä näkyisi annosten sisältö sekä esitettävien kappaleiden nimet sekä tekijät. Rastas oli sitä mieltä, että annosten kohdalla lukisi ainoastaan teema, sillä muuten se ohjaisi maistajan ajatukset tiettyyn suuntaan jo ennen kuin annosta olisi edes ehditty maistaa. Päätin tehdä pöytiin jaettavan ohjelman pelkästään kappaleista ja teemoista. Suunnittelimme myös alustavaa salijärjestystä ja paikkaa, missä soittajien kanssa esiinnyimme.

Vielä saman viikon aikana hahmottelin pöytiin jaettavaa ohjelmaa. Lopulta tulin kuitenkin samaan lopputulokseen Rastaan kanssa: Mikäli kirjoitan kaikki kappaleet ihmisille pöytiin jaettavaan ohjelmaan, ohjaa heidän ajatuksiaan tietoisuus tulevista kappaleista. Vaikka yritin valita ohjelmistooni tuntemattomia kappaleita, oli mukana myös kaikille tuttuja lauluja. Luovuin ajatuksesta tehdä ns. käsiohjelman. Ajattelin myös, että kukin saa halutessaan tulla kysymään minulta lisätietoja, mikäli joku kappale jäi vaivaamaan.

Loput joulukuusta käytin valitsemieni kappaleiden sointujen selvittelyyn äänitteiden avulla sekä kappaleiden sovittamiseen. Lähtökohtana oli, että haitari on säestävä soitin ja viululla soitetaan stemmoja sekä välisoittoja. Tämä ajatus mielessäni kuuntelin kap-

paleita useaan kertaan ja kirjoitin ulos sooloja sekä toisia ääniä. Erityisen haastaviksi osoittautuivat kappaleet, joiden alkuperäisversioissa pianolla tai kitaralla on huomatta osuus. Näiden kohdalla jouduin tekemään kompromisseja, kuitenkin siten, että sovitukset olisivat mahdollisimman uskollisia alkuperäiselle versiolle. Sovimme soittajien kanssa viikonloppuharjoitukset heti alkuvuodesta.

5.1.2013 tapasimme haitaristin kanssa harjoitusten merkeissä ja 6.1. harjoittelimme koko yhtyeen kanssa. Olin saanut kaikki nuotit valmiiksi, joten kävimme koko materiaalin yhdessä läpi. Teimme joitakin sovituksellisia muutoksia ja katsoimme tarkkaan rakenteet. Viikonlopun aikana jokainen kappale sai lopullisen muotonsa, minkä mukaan kukin saattoi opetella vielä ontuvat paikat itsekseen. Sunnuntaina 13.1. oli viimeistelyharjoituksen aika, jolloin soitimme ohjelman vielä kertaalleen läpi.

Seuraavan kerran palasimme yhtyeen kanssa asiaan 18.1.2013. Menimme soittajien kanssa Hella&Huone –ravintolaan klo 13.00 kenraaliharjoitusta varten. Samaan aikaan paikalle saapui myös Maija Kontukoski, joka oli lupautunut kuvaamaan illan Musiikki Menun (ks. Liite 1.). Rastaan kanssa varmistimme muutamia asioita iltaa varten. Kävimme soittajien kanssa läpi ohjelman kaikki kappaleet, jonka jälkeen lähdimme valmistautumaan iltaan.

Illalla saavuimme ravintolaan klo 17.30. Viritimme soittimet ja jäimme odottamaan asiakkaiden saapumista. Iltaan oli tehty pöytävaraus 20:lle ihmiselle. Jokainen varattu paikka täytyikin. Asiakkaiden saapuessa heille tarjottiin alkumalja, joka sisältyi Musiikki Menun hintaan.

Kello 18.00 aloitin illan toivottamalla asiakkaat tervetulleeksi. Pidin lyhyen puheen, jossa kerroin itsestäni ja työstäni, sekä siitä, millainen Musiikki Menu -ilta tulisi olemaan. Kerroin vielä teemat, jotta kukin saattoi orientoitua siihen, millaisella ajatuksella iltaa vietettiin. Sen lisäksi mainitsin palautelomakkeista, jotka olin jakanut jokaiseen pöytään ennen asiakkaiden saapumista. Puheen jälkeen aloitimme meri-teeman soittamalla neljä ensimmäistä teemaan kuuluvaa kappaletta (ks. 4.3). Näiden jälkeen asiakkaalle tarjottiin teeman mukainen alkuruoka. Kun jokaisella oli lautanen pöydässä, soitimme vielä yhden kappaleen taustamusiikkia.

KUVA 4.1 Alkuruoka: Meri. (Kuva: Anu Hopia)

Kun alkuruuat oli saatu nautittua, oli aika siirtyä metsä-teemaan. Teemaan johdatimme jälleen neljällä kappaleella aloittaen kaikille tutulla Teddykarhujen huviretkellä. Kappaleiden jälkeen jokaiselle tarjoiltiin pääruoka, joka muistutti metsäretken nuotiota höyryn sekä räiskyvän äänensä vuoksi. Pääruuan aikana annoimme asiakkaille ruokarauhan ja aikaa keskittyä makujen maailmaan.

KUVA 4.2 Pääruoka: Metsä. (Kuva: Anu Hopia)

Pääruuan jälkeen luvassa oli yllätys: jokaiselle asiakkaalle tarjoiltiin sahdista tehty sorbetinomainen jäädyke.

Sahtiyllätyksen jälkeen oli aika siirtyä jälkiruokaan ja tivoli-teemaan. Teemaan siirryttäessä kerroin hieman jokaisesta tulevasta kappaleesta ja siitä, miksi olen valinnut juuri kyseisen kappaleen. Tämän tajusin kovin hyväksi, tosin hieman liian myöhään: jokaisen teeman kohdalla olisi voinut tehdä samalla tavalla. Jälkiruokaa odotellessa esitimme neljä kappaletta, joiden jälkeen ravintolan täytti positiivisyinen taustamusiikki. Kun jälkiruuat oli saatu tarjoiltua, esitimme viimeisen kappaleemme, jonka soitin kazoo-soittimella. Sen jälkeen oma osani oli suoritettu ja ilta alkoi lähestyä loppuaan.

KUVA 4.3 Jälkiruoka: Tivoli. (Kuva: Anu Hopia)

Jälkiruuan jälkeen asiakkaiden oli mahdollista tilata vielä esimerkiksi kahvia, joka ei kuulunut Menun hintaan. Tämän jälkeen asiakkaat yksi toisensa jälkeen lähtivät. Monet palauttivat palautelomakkeen henkilökohtaisesti minulle ja soittajille ja kiittelivät kovasti illasta. Puheiden perusteella tällaiselle illalle olisi kysyntää. Tunnelma oli loppuun saakka rento ja hyväntuulinen.

Kun kaikki asiakkaat olivat poistuneet, kävimme pikaisesti palautteet läpi ravintolan henkilökunnan kanssa. Sen jälkeen pidimme pienen palautekeskustelun Rastaaan kanssa. Puhuimme illan tunnelmasta, joka meidän kaikkien mielestä oli ollut oikein hyvä. Kävimme keskustelua myös mahdollisesta jatkosta ja ilmoitimme soittajieni kanssa olemme kiinnostuneita yhteistyöstä, mikäli saman kaltaisia iltoja on tarkoitus järjestää uudelleen. Koko työryhmälle jäi päällimmäiseksi hyvä mieli ja olo onnistuneesta illasta.

4.3 Ohjelmisto

MERI

- *Toiset meistä.* Säv. Rauno Lehtinen, san. Mikko Haljoki
- *Kevät.* Säv. ja san. Hannele Ahola
- *Heijastus.* Säv. Otto Palmgren, San. Jarl Hemmer, suom. Reino Helismaa
- *Tango merellä.* Säv. Mikko Pykäri, san. Iisa Pykäri. Albumi: Puutarhatrilogia (2009)
- *Merenneidot.* Säv. ja san. Jukka Linkola. Albumi: Peter Pan (1985)

METSÄ

- *Teddykarhujen huviretki.* Säv. John Bratton, san. Jimmy Kennedy, suom. Annuli
- *Palava tuuli.* Säv. Lasse Kurki, san. Timo Kiiskinen. Albumi: Anna Puu (2009)
- *Äänet.* Säv. ja san. Wiidakko –yhtye. Albumi: Asiat joita et voi koskaan saavuttaa (2008)
- *Lopulta olemme kuitenkin yksin.* Säv. Joel Melasniemi, san. Terhi Kokkonen. Albumi: Missä olet Laila (2007)

TIVOLI

- *Ennustaja.* Säv. Lasse Kurki ja Knipi, san. Mariska. Albumi: Sahara (2010)
- *Omenankukan terälehtiä.* Säv. Joel Melasniemi, san. Terhi Kokkonen Albumi: Manner (2011)
- *Kehää ajatukset käy.* Säv. Michel Legrand, san. Irina Milan

- *What a difference a day made.* Säv. ja san. Maria Grever ja Stanley Adams. Albumi: Twenty something
- *Kellä kulta, sillä onni.* Säv. ja san. Richard Adler ja Robert I. Allen, suom. Sauvo Puhtila

Ohjelmistoa suunnitellessani tiesin jo teemat valmiiksi. Halusin valita kappaleita, jotka ovat teeman henkisiä ja nostavat mieleen teemanmukaisia ajatuksia. Tarkoitukseni oli välttää itsestään selviä ja tunnettujakin kappaleita. Siitä syystä kaikkien laulujen sanoitukset eivät suoranaisesti viittaa teemaan; näissä tapauksissa kappaleen `henki` on mielestäni teeman mukainen.

Kappaleiden lisäksi ravintolassa soi lakkaamatta teemanmukainen taustääni. Meriteemassa ravintolan valtasi aaltojen kohina. Metsään tultaessa äänet muuttuivat puiden huminaksi sekä linnunlauluksi. Tivoli-teemassa taustalla soi posetiivin omainen hilpeä karusellimusiikki. Kahden ensimmäisen teeman ajan äänet soivat koko ajan, mutta koska tivolin taustamusiikki oli selkeästi melodista ja häiritsi esityskappaleita, päätettiin tausta hiljentää esitettävien kappaleiden ajaksi.

4.3.1 Meri

Meri-teema oli ehkä musiikillisesti selkein ja helpoin kuunnella. Se ei vaatinut kuulijalta kovin syvällistä pohdintaa vaan jokainen kappale kertoo oman merellisen tarinansa.

Meri-teeman aloitti Rauno Lehtisen ikivihreä *Toiset meistä*. Kappale on hyvin teemaan johtava, kuulijan helppo kuunnella ja omaksua, mistä syystä valitsin sen koko illan ensimmäiseksi kappaleeksi. Kappale kuuluu myös omiin suosikki-iskelmiini, joten sitä useasti esittäneenä se on turvallinen kappale aloittaa. Kappaleen sanat laivoista, lokeista ja aalloista sekä lempeä bossanovan poljento keinuttavat kuulijan merelliseen tunnelmaan.

Toinen kappale on hengeltään aaltoilevan omainen ja tuo mieleen kuvan rantaviivasta. Hannele Aholan *Kevät* on haikea kuvaus onnesta ja sen tavoittelusta. 6/8 –tahtilaji tuo kappaleeseen keinuvan yleispulssin. Kappaleen sovitukset haitarille ja viululle vahvistaa entisestään merenomaisuutta.

O. Palmgrenin *Heijastus* löytyi sattumalta. Sen sanoitus sopi teemaan täydellisesti. En tuntenut kappaletta ennestään. Teema kaipasi nopeaa kappaletta, joten sovitin *Heijastuksen* reippaaksi ralliksi. Lopputulos on mitä mainioin, joskaan tekijänsä eivät sitä ehkä tunnista samaksi kappaleeksi. Laulu tavoittelee kesäpäivän vapauden tunnetta rannan tuntumassa.

Regina-yhtyeen *Tango merellä* oli ensimmäinen varma kappale, jonka halusin kokonaisuuteen mukaan. Kappale on teemaan täydellinen. Se on sekoitus valssia ja tangoa ja sanat ovat poikkeavat ja moniulotteiset. Alkuperäisen kappaleen taustalla liplattavat aallot ja lokit kirkuvat; koska tiesin, että saan ravintoaan myös nämä äänet, oli kappaleen valinta itsestäänselvyys. Alkuperäisversiossa on myös mukana haitari, mikä vahvistaa kappaleen valinnan osaksi ohjelmistoa. Kappale kuitenkin osoittautui kovin kinkkiseksi erittäin laajojen pianoskaalojensa vuoksi, mutta sovituksella pääsimme lopputulokseen, joka on alkuperäistä kunnioittava niissä puitteissa, jotka olin tilanteeseen luonut. Kappaleen ajatus säilyy, vaikka kaikki juoksutukset eivät ole täysin samoja kuin levyllä.

Koska olen teatterimuusikko, on ohjelmistosta löydettävä myös musikaalisävellyksiä. Jukka Linkolan *Merenneidot* on Peter Pan –musikaalista. Koska laulu on ainoastaan haa-tavulla laulettua, soveltuu se oikein hyvin taustamusiikiksi ruokailun yhteyteen. Kappale on iloinen, keinuva ja Linkolan tapaan erittäin monimuotoinen ja haastava. Sen kolmijakoinen poljento tuo aaltoilevan olon, vaikka Linkola onkin taidokkaasti rikkonut myös rytmejä säästyskuvioissa.

4.3.2 Metsä

Metsä-teeman kappaleissa sanoituksia tärkeämmäksi nousee kappaleiden tunnelma. Jokainen kappale on yksilö ja kaikki niistä kertovat oman tarinansa. Kappaleet heijastavat niitä tunteita ja ajatuksia, mitä metsä vahvistaa: suuri, vihreä ja villi luonto antaa aihetta pohtia monenlaisia asioita.

Metsäteeman ensimmäinen kappale oli *Teddykarhujen huviretki*, jonka päätin heti, kun tiesin, että metsä on yksi teemoista. Kappale johdattaa ajatukset metsään iloisella tavalla. Sovitin kappaleen bossanovan omaiseksi, jottei se muistuttaisi liikaa lastenlaulua.

Halusimme myös säilyttää kappaleen salaisuutena laulun alkuun saakka, joten sovitimme alkusoiton siten, ettei siitä pysty kappaletta identifioimaan. Nuotit löytäessäni huomasin, että kappaleessa on b-osa, jota en tuntenut entuudestaan. B-osan päätin jättää pois, koska se ei ollut olennainen teeman kannalta. Lopputuloksena syntyi riehakas versio tunnetusta lastenlaulusta, joka saa niin nuoret kuin vanhemmatkin muistelemaan metsäretkiä.

Toinen kappale oli Anna Puun tunnetuksi tekemä *Palava tuuli*. Kappale kertoo menettämisestä, kaipuusta ja päämäärättömyydestä: ”... palava tuuli puita heiluttaa...” tuo tunteen metsän läsnäolosta. Kappale on surumielinen, mutta välisoitot ja taukopaikat antavat tilaa tulkinnalle ja uudentalaiselle sovitukselle.

Metsä on täynnä ääniä. Wiidakko-yhtyeen *Äänet* kappale löytyi ohjelmistoon viimeisten joukossa. Tässä yhteydessä kappale kuvastaa kaikkea sitä, mitä luonto meille tarjoaa, mutta mitä ihmismieli ei ehkä halua nähdä tai kuulla. Luonto on kaunis, värikäs ja täynnä elämää, mutta liian usein käy konkreettisesti kuin sanonnassa että ’ei nähdä metsää puilta’. Tämän kappaleen halusin ohjelmistoon herättämään ajatuksia ja muistuttamaan siitä, mitä meillä jo on: paljon metsää. ”... jos kuulet äänen pienenkin, vaimean merkin, ethän paikoillesi silloin hyydy? ...”.

Lopulta olemme kuitenkin yksin on kappale, jonka sanoma on, ettei mikään ole pysyvää. Scandinavian Music Groupin (SMG) ohjelmistoon kuuluva teos on varovainen kuvaus yksinjäamisestä. Se on haikea mutta onnellinen, lopullisen tunnelman päättää kuulija. Alkuperäisessä kappaleessa säestys on hento kitarakuvio maustettuna huiluäänillä ja keveillä syntetisaattorisoinnuilla. Saman ajatuksen halusin säilyttää, joten sovituksessa haitari soittaa kevyttä mattotaustaa ja viulu säestää stemmäänin. Halusin kappaleen metsä-teemaan, sillä se kuvastaa sitä tunnetta, jonka itse koen aina kulkiessani samalmättäillä: kaikki on tässä hetkessä.

Metsä-teemaan en halunnut taustamusiikkia, sillä tarjottava ateria oli niin näyttävä, että se ansaitsi mielestäni kaiken huomion.

4.3.3 Tivoli

Tivoli tuo teemana mieleen tietysti iloiset ihmiset ja kesän parhaan ja odotetuimman päivän. Halusin tuoda esiin sen, mutta myös muita näkökulmia asiaan. Koska lähtökoh- taisesti taustalla soi posetiivi –tyylinen musiikki, keksin kappaleeni sen mukaan. Tämä taustahäly saa aikaan jo tutun mielikuvan tivolista, mitä halusin tietoisesti koetella ja muokata kappaleitteni aikana.

Ennustaja on Anna Puun kappale. Sen otin ohjelmistoon tuomaan tivolin työntekijän näkökulman. Kappaleen valitsin siis sanoituksen perusteella, minkä lisäksi se tukee teemaa myös musiikillisesti. Kappale kertoo ennustajasta, joka ennustaa ihmisille mak- sua vastaan, muttei koskaan kerro kuin hyviä asioita. Musiikillisesti kappale on duuri- voittoinen, kepeä ja hilpeäkin. Jälleen teeman ensimmäiseksi kappaleeksi valitsin hel- posti lähestyttävän ja ymmärrettävän laulun, jotta tunnelman vaihtuminen ei olisi liian radikaali.

Toinen kappale oli SMG:n laulu *Omenankukan terälehtiä*. Hahmo on huoleton, ihmis- ten seassa kulkeva, onnellinenkin nainen. Koska tivoli on yleensä paikka, jonne lapset haluavat, näen kappaleen kuvaavan sitä, millainen voisi olla aikuisten tivoli. Kappale on eteenpäin rullaava. Siinä on käytetty paljon kvinttisointuja, mikä tuo kappaleeseen häi- lyvän rajan molli- ja duuriajattelun välille. Ei olekaan niin yksiselitteistä, onko kappale iloinen vaiko jopa hieman sarkastinen.

Tivoli kiertää kaupungista toiseen pysähtymättä koskaan kovin pitkäksi aikaa mihin- kään. Vaikka Tivoli pysähtyy, sen kaikki laitteet pyörivät ja kieppuvat ympyrää. *Kehää ajatukset käy* on synkempi kuvaus siitä, mitä tapahtuu kun ei koskaan pääse loppuun vaan on ikuisessa liikkeessä. Irina Milanin loistava sanoitus ”The Windmills of Your Mind” kappaleeseen tuo esiin alkuperäistekstin ajatuksen siitä, kuinka vaikeaa on olla, kun ei tiedä mitä tulisi tehdä. Kiihkeä melodia sekvenssikulkuineen sekä tukee sanoitus- ta täydellisesti että tuo siihen vielä tunteen pakottavasta, alati eteenpäin vierivästä elä- mäst, jota ei ole yksinkertaista pysäyttää. Päänsisäinen tivoli on ajatus, jota tavoittelin tässä kappaleessa.

Viimeinen laulettu kappale oli onnellinen, Jamie Cullumin versiota mukaileva *What a difference a day made*. Kepeä jazzin poljento tekee sanoitukselle oikeutta tuoden sen

esiin ansaitsemallaan tavalla. Mielissä soiva posetiivi (taustääni) tuo seesteiseen kappaleeseen ristiriidan. Se kuvastaa pientä lasta, joka seisoo keskellä tivolin hälyä hymy huulillaan ja ajattelee, ettei tästä voi päivä paremmaksi muuttua. Tyytyväinen, rauhallinen, odottava ja pyyteettömän onnellinen olotila on syy, miksi kappale kuuluu ohjelmiin.

Tivoli –teemasta tuli mieleeni heti kazoo-soitin. Kazoo on Yhdysvalloissa kehitetty akustinen soitin, joka saa soittajan hyräilyn pärisemään värähtelevän kalvon avulla (Kazoo, 2013). Kun päätin esittää taustamusiikkeja, oli ehdotonta saada kazoo mukaan tivoli-teeman viimeiseen numeroon. Kappale *Kellä kulta, sillä onni* valikoitui mukaan sen rempseän ja positiivisen yleissoinnin ansiosta. Kappaleessa on 'pellenomaista' meiniä, joka tuo väistämättä mieleen tivolin tai sirkushuvit. Tällaiseen kappaleeseen on hyvä lopettaa; jää hyvä mieli soittajalle ja kuulijalle.

4.4 Palautteen analyysi

Musiikki Menu –iltaan osallistui yhteensä 20 asiakasta, joista jokainen täytti pöytiin jaetun palauteomakkeen (Liite 1.). Saimme talteen jokaisen asiakkaan mielipiteen Musiikki Menu -illasta. Vastanneista puolet olivat miehiä ja puolet naisia.

Palauteomakkeen kysymyksiä pohtiessani yritin ottaa huomioon mahdollisimman monta näkökulmaa asiaan, mutta pitää kysymykset kuitenkin yksinkertaisina ja helppoina vastata. Tästä syystä päädyin väittämiin ja ”kyllä/ei” –vastausvaihtoehtoihin, joiden lisäksi jokaista kysymystä sai halutessaan kommentoida vapaasti. Mielestäni saimme hyvin rehellistä ja arvokasta palautetta jokaiselta osallistujalta. Kappaleessa käyttämäni sitaattit ovat sanatarkasti palautteista.

Palautteen pääasiallinen tarkoitus oli selvittää, miten Musiikki Menu ideana toimii: Voiko musiikin avulla vahvistaa makuelämyksiä ja syntykö teeman mukaisista kappaleista ja ruoka-annoksista mielleyhtymiä tai herättävätkö ne muistoja. Toinen päämäärä oli tietysti selvittää, viihtyivätkö asiakkaat ja olisiko tällaiselle illalle kysyntää jatkossa.

Ensimmäisen väittämän mukaan *musiikki sai aikaan ajatuksia ja mielleyhtymiä*. 65% asiakkaista oli samaa mieltä ja loput 35% sanoivat ajatuksia syntyvän välillä. Vapaan

sanan osiosta käy ilmi, että teemoihin oltiin yleisesti tyytyväisiä ja musiikki oli miellyttävää. Joku teema avautui toista paremmin, mutta mielipiteet vaihtelivat hyvin yksilökohtaisesti. Ei voi siis sanoa, mikä teema olisi toiminut ”parhaiten” ja mikä heikoimmin. Jokaisella asiakkaalla heräsi kuitenkin jonkinlaisia ajatuksia edes jostakin teemasta. Yksi palaute kuului näin: ”Eniten miellelyhtymiä syntyi meri-osiosta tai oikeammin kuvittelin istuvani laiturilla tai soutuveneessä järven rannalla.”

Elävän musiikin lisäksi Musiikki Menun taustalla soi meren kohinaa, metsän huminaa sekä tivolille ominaista positiivista musiikkia (ks. 4.3). *Äänimaailma ja maut sopivat hyvin yhteen* oli väittämä, jonka saattoi ymmärtää kahdella tavalla: toiset käsittivät äänimaailmalla vain nämä taustamusiikit (”Äänimaailmat olivat sopivan ”hillittyjä”, ne huomasin taustalla mutta ne eivät vieneet liikaa huomiota”), kun taas toiset ajattelivat kaiken soivan äänimaailmaksi. Tästä syystä vapaan palautteen kohdalla muutama vastaus otti huomioon vain taustäänet. En kuitenkaan koe, että tämä vääristäisi palautteesta saamaani tietoa merkittävästi.

Asiakkaista 85% olivat sitä mieltä, että maut ja äänet sopivat hyvin yhteen, 10% eivät osanneet sanoa mielipidettään ja 5% jätti vastaamatta kysymykseen kokonaan. Näiden tulosten perusteella voidaan todeta, että olimme onnistuneet ruuan ja musiikin yhteensovittamisessa erinomaisesti. Myös huomioita -kohdassa kiiteltiin useasti mahtavaa ruokaa ja musiikkia ja niiden yhtenäisyyttä, joskin yksi palaute totesi, että ”Metsän ”mur mur” jäi puuttumaan”.

Illan onnistumista kuvaa seuraava kysymys: *Täyttikö ilta odotukset?* 52,5% paikalla olijoista oli iltaan tyytyväinen ja 32,5% asiakkaista sanoi odotusten jopa ylittyneen. Ainoastaan 15% paikalla olijoista ei ollut iltaan tyytyväinen. Viimeinen kysymys oli *Voisin osallistua Musiikki Menu –iltaan uudelleen*, mihin 17 henkilöä vastasi kyllä, kaksi ei ja yksi laitto rastian molempiin ruutuihin.

Palautteen lopussa oli vielä yleinen *vapaa sana* –osio, johon lähes kaikki paikallaolijat kirjoittivat tuntemuksiaan. Kaiken kaikkiaan asiakkaat olivat kovin tyytyväisiä ja kiitosta saivat niin kokki, muusikko kuin koko konseptikin. Illan tunnelmaa keuhuttiin kevyeksi, mukavaksi ja hyväntuuliseksi. Useassa palautteessa tuli esiin, että tällaisille illoille olisi varmasti kysyntää ja asiakkaat voisivat suositella iltaa muillekin.

Kehitysehdotuksia nousi esiin myös muutamia. Pienestä tilasta johtuen haitarisäestys peitti välillä laulun, mistä johtuen aivan kaikista sanoista ei saanut selvää. Tila oli suhteellisen pieni, joten äänentoisto ei tullut kysymykseen. Siitä syystä tällaiselta ongelmalta ei juuri voitu välttyä. Useissa kappaleissa oli myöskin tarkoitus johdatella teeman mukaiseen ajatusmaailmaan, ei välttämättä niinkään sanoitusten vaan kappaleen yleisen tunnelman avulla, jolloin sanojen kuuleminen ei ollut kappaleen olennaisin osa.

Monessa palautteessa otettiin kantaa myös siihen, että musiikkia olisi voinut olla enemmän ja varsinkin yhdessä ruuan kanssa. Tuntemattomia kappalevalintoja pidettiin hyvänä ratkaisuna:

” Todella mukava ja ihana kokemus. Kappaleet olivat itselle outoja paria lukuun ottamatta ja se olikin hyvä asia: pystyi keskittymään tunnelmaan eikä mieleen tullut häiritseviä asioita, että missä olen kuullut tämän kappaleen. Tällaista kaipaisin lisää!”

Koska lähtökohta oli, että musiikki ja ruoka on yksi elämys, halusin antaa molemmille myös ns. omaa aikaa. Tästä syystä musiikki ja ruoka olivat tietoisesti erillään. Näin jäi aikaa nauttia musiikista, joka johti teemaan ja ruuasta, joka toivon mukaan vahvisti elämystä entisestään. Palautteiden perusteella on hankala sanoa, johdattiko teeman tunnelmaan musiikki, ruoka vai molemmat yhdessä.

Illan jälkeen ymmärsimme, miten tärkeää oli ollut, että asiakas tiesi jo paikalle tullessaan minkälaisesta illasta on kysymys. Kun ravintolaan tulija osaa odottaa Musiikki Menun kaltaista erilaista, jopa hieman kokeellista iltaa, on hän avoimempi ja valmiimpi myös siitä nauttimaan. Muutama 18.1. paikalla olleista asiakkaista ei tiennyt ravintolassa olevan erikoisilta, mikä hämmästytti ja lopulta myös suututti heitä. Joidenkin mielestä volyymi oli liian voimakas, mikä teki keskustelun illallisen aikana mahdottomaksi: ”Seurustelu ei onnistunut liian kovan volyymin vuoksi. Jos juttelee voimakkaammin, joutuu huutamaan ja se häiritsee esiintyjää.” On tieteellisesti osoitettu, että se, kuuleeko jonkin tietyn äänen häiritsevänä vai hiljaisena riippuu myös asennoitumisesta äänen lähteeseen (Palmunen, 1992, 129). Tällaiset asiat on otettava huomioon markkinoinnissa entistä vahvemmin, mikäli samankaltaisia iltoja aiotaan tulevaisuudessa järjestää.

Kaiken kaikkiaan palaute oli kuitenkin erittäin positiivista ja rakentavaa. Kyseessä oli aivan uudenlaisen idean ensiesitys, mihin nähden siitä suoriuduttiin kunnialla. Palaute on hyvin arvokasta pitäen silmällä tulevaisuutta ja mahdollisia uusia Musiikki Menu – iltoja ja kokonaisuuksia. Pääosin kaikki asiakkaat olivat tyytyväisiä ja viihtyivät illallisen äärellä. Kuten eräs palautekin totesi: ”Tästä teemasta riittää ammennettava!!”

5 POHDINTA

Musiikki Menu –opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää musiikin ja makuelämyksien yhteyttä mielikuvien syntyyn illalliskonsertin kautta. Jo tehtyjen tutkimusten mukaan kyseessä on kolme vahvaa aistia (maku, haju ja kuulo), jotka todennäköisesti saavat aikaan mielikuvia herättäviä aistimuksia. Tämä oli hyvä lähtökohta lähteä tutkimaan asiaa käytännössä Musiikki Menu –illallisen kautta.

Konkreettinen Musiikki Menu –illallinen ja siitä saadut tulokset osoittavat, että hieman paranneltuna samantyyppisille illoille olisi varmasti kysyntää. Formaattia voi viedä monella tapaa eteenpäin, ja siitä on mahdollista varioida hyvinkin eri tyyllisiä illallisia. Musiikki Menu –illasta saamani palautteen perusteella tarttuaisin ensimmäisenä seuraaviin asioihin.

Markkinoinnilla on suuri merkitys illan onnistumisen kannalta. Asiakkaat on löydettävä ja heille on kerrottava tarpeeksi, millaiseen iltaan he ovat tulossa. Jos kyseessä on Musiikki Menu -suuruusluokkainen tapahtuma (ravintolassa noin 20 asiakaspaikkaa), ei markkinoinnin tarvitse kuitenkaan olla yhtä iltaa kohden valtakunnallista tasoa. Kohde-ryhmä on mietittävä tarkkaan ja sen mukaan etsittävä tehokkaimmat tiedotuskanavat.

Ruokailun ajaksi moni asiakas toivoi enemmän elävää musiikkia. Tein tietoisien valinnan esittämällä vain enintään yhden kappaleen kunkin ruuan aikana. Musiikin määrä ja sijoittelu kannattaa pohtia uudelleen ottaen huomioon asiakkaiden toiveet. Myös yhtyeen erilaisilla kokoonpanoilla on mahdollista saada aikaan monenlaisia tunnelmia. Tulee siis miettiä, minkälainen kokoonpano sopii tilaan, jossa Musiikki Menu –iltaa ollaan järjestämässä.

Pääosin asiakkaat olivat kuitenkin Musiikki Menu –iltaan hyvin tyytyväisiä. Jokaiselle syntyi musiikista, ruuasta tai molemmista mielikuvia ja mielle yhtymiä, mikä olikin illan perimmäinen tarkoitus. Mikäli iltaan haluaa vielä lisätä yhden elementin lisää, voisi tilaan rakentaa visuaalisuutta lisäävän valomaailman. Sen avulla asiakkaat saisi johdattua tunnelmaan myös näköaistin kautta.

Tutkimuksen osalta työ varmasti jatkuu edelleen. On jännittävään nähdä, mihin suuntaan Bruno Mesz (ks. 2.3.) lähtee tutkimustaan kehittämään ja löytyykö hänelle ennen pitkää tämän tutkimuksen saralla kilpailijoita tai tutkimuskumppaneita. On myös kiintoisaa nähdä, millaisiin tuloksiin KUMURU –hanke pääsee tutkiessaan kulttuurin, musiikin ja ruuan yhteisiä mahdollisuuksia.

Tulokset ja palautteet, jotka Musiikki Menu –illan aikana sain ovat erittäin luotettavia ja käyttökelpoisia. Myös kaikki lähdemateriaali, jota olen työssäni käyttänyt, on luotettavaa, tutkimuspohjaista tietoa. Koska aihetta suoranaisesti on tutkittu vasta kovin vähän, oli lähteiden löytäminen haastavaa. Kirjallisuutta aiheen ympäriltä, kuten aistien toiminnasta ja niiden yhteyksistä, olisi varmasti ollut löydettävissä enemmänkin, mutta koska päätin rajata aiheen musiikin ja makujen yhteyteen, ei lähdemateriaalia ollut saatavilla runsaita määriä.

LÄHTEET

Hintsanen, P. 6.5.2009. Synestesia periytyy. Blogi. Luettu 27.2.2013. http://coloria.blogspot.fi/2009/05/synestesia-periytyy_06.html

Kazoo. 2013. Wikipedia-artikkeli. Päivitetty 9.3.2013. Luettu 16.3.2013. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Kazoo>

KUMURU-blogi. 2013. Blogi. Luettu 1.4.2013. <http://kumuru.blogspot.fi>

KUMURU–hanke. 26.-27.9.2012. KUMURU. Kulttuurin, musiikin ja ruoan yhteinen kattaus. T.o.M. makujen musiikki. Seminaari – työpaja. Käsiohjelma.

Nissilä, L. 2001. ”Mää kuulen sen siinä mussiiikissa, määh nään niihin säveliin liittyneenä sen värin.” Synestesia – tietoisuuden mielikuvat. Synestesian ja sen musiikillisten yhteyksien laadullinen tarkastelu. Oulun yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu –työ.

Mesz, B. Säveltäjä-tutkija. 27.9.2012. A taste of music. Seminaariluento. KUMURU – työpaja. Rytmikorjaamo. Seinäjoki

Mesz, B., Sigman, M., Trevisan, M.A. 2012. The music of taste. A composition algorithm based on crossmodal taste-music correspondences. *Frontiers in Human Neurosciences*. Volume 6. Article 71. Luettu 28.2.2013. http://www.academia.edu/704926/The_music_of_taste

Mesz, B., Trevisan, M.A., Sigman, M. 2011. The taste of music. Buenos Aires. Argentina. *Preception*. Volume 40. 209-219. Luettu 28.2.2013 http://neurociencia.df.uba.ar/papers/2011_mesz_trevisan_sigman_taste_music_perception.pdf

Palmunen, R. (toim.) 1992. Kiehtova ihmismieli. Suom. Taavitsainen-Petäjä, L. Helsinki: OY Valitut Palat – Reader’s Digest Ab. Alkuperäinen teos 1990.

Schali, K. 22.4.2003. Synestesia. Yle.fi –arkisto. Luettu 27.2.2013. http://yle.fi/vintti/yle.fi/akuutti/arkisto2003/220403_b.htm

Than, K. 24.11.2011. Miksi sanat voivat myös maistua? National Geographic news. Luettu 27.2.2013. <http://natgeo.fi/tiede/henki-ja-ruumis/synestesia>

Tiededokumentti: Aivojen automatiikka (Automatic Brain). Osa 1/2. Saksa 2011. Tuotanto: colourField/WDR/Arte. Esitetty suomessa 31.1.2013 YLE Teema.

Kuvalähteet

KUVA 3.1 Päämaut pianolla improvisoituna. The Taste of Music –tutkimus. Bruno Mesz. <http://www.molecularrecipes.com/molecular-gastronomy/taste-music/>

KUVA 4.1 Alkuruoka: Meri. Kuva: Anu Hopia.

KUVA 4.2 Pääruoka: Metsä. Kuva: Anu Hopia

KUVA 4.3 Jälkiruoka: Tivoli. Kuva Anu Hopia

LIITTEET

Liite 1. Musiikki Menu –taltiointi

Musiikki Menu 18.1.2013. Kuvaus ja editointi: Maija Kontukoski. DVD.

Liite 2. Musiikki Menu: Palautelomake

MusiikkiMenu 18.1.2013 Palautelomake

Olen

_____

Mies_____

Nainen

Musiikki sai aikaan ajatuksia ja miellelyhtymiä:

_____

Kyllä_____

Valilla_____

Ei

Huomioita:

Äänimaailma ja maut sopivat yhteen:

_____

Hyvin_____

En tiedä_____

Huonosti

Huomioita:

Täyttikö ilta odotukset:

_____

Kyllä_____

Ei_____

Odotukset

ylittyivät

Voisin osallistua MusiikkiMenu –iltaan uudelleen:

_____

Kyllä_____

En

Vapaa sana:

Kiitos!